

Scheiden doet Lijden?!

- Winny Weinbeck,
- Tinley therapeute voor papegaai

Hoe leven en broeden papegaaien in de natuur?

- Papegaaien zijn sociale dieren en de meeste leven buiten de broedtijd in vluchten. Dat kunnen kleine familiegroepjes van 4-10 vogels zijn of hele grote zwermen van honderden of zelfs duizenden dieren. Voor het zoeken naar voedsel vallen veel grote vluchten uiteen in kleine groepjes.
- De paarbinding is bij papegaaien zeer sterk. Een paartje doet gewoonlijk alles samen: 's nachts slapen ze dicht tegen elkaar aan, verzorgen elkaar 's veren, baden en eten samen en papegaaien zijn zorgzame ouders.
- De tijd dat de jongen in het nest blijven varieert van soort tot soort.
- Als de jongen voor het eerst het nest verlaten, worden ze altijd door hun ouders vergezeld.

Opvoeding door de ouders en zelfstandig worden.

- De meeste grote papegaaien blijven na het verlaten van het nest nog langdurig afhankelijk van hun ouders. Na een nestperiode van 2-4 maanden verlaten ze het nest maar worden nog wel 100 dagen na het uitvliegen bijgevoerd door de ouders (voor sommige soorten is deze periode nog veel langer).
- De jonge vogels leren door het volgen, observeren en nadoen van de ouders welk voedsel geschikt is om te eten, waar het te vinden, hoe vijanden te ontwijken en welk gedrag acceptabel is tegenover soortgenoten.
- Papegaaien zijn als ouders zeer duidelijk tegen hun jongen en als de jongen te opdringerig worden wordt dit snel door de ouders duidelijk gemaakt.
- De sterftcijfers onder jongen variëren van 50-96% in de eerste 4 jaar.

Sociale systemen: leven in een groep

- Het leven in een groep brengt veel voordelen met zich mee, met name voor het ontdekken, ontwijken, en verjagen van vijanden en het vinden van voedsel.
- In veel groepen bestaan samenwerkingsverbanden: dieren waarschuwen elkaar als er een vijand gezien wordt, delen voedsel en helpen elkaar bij het grootbrengen van de jongen. Een belangrijk mechanisme hiervoor is de zogenaamde 'kin selection': individuen kunnen ervoor zorgen dat hun eigen genen worden doorgegeven aan het nageslacht door familieleden te helpen. Bij vogels bestaat het coöperatieve broeden: een broedend paar wordt hier geholpen door volwassen dieren die zelf niet broeden. Meestal gaat het om hier om broertjes en zusjes van de nieuwe nakomelingen.

Ontwikkeling van gedrag: imprinting en sensitieve periodes

- De ontwikkeling van gedrag is het gevolg van genetische vastgelegde informatie ('nature') en epigenetische effecten ('nurture'). Gedrag dat vanuit het dier zelf komt, zonder tussenkomst van de omgeving wordt ook vaak instinctief gedrag genoemd.
- Imprinting is een leerproces waardoor de sociale voorkeuren van een dier beperkt worden tot 1 of een aantal stimuli. Bij filial imprinting wordt een sociale band gelegd tussen een jong dier en zijn ouders. Bij seksuele imprinting gaat het om de ontwikkeling van een voorkeur voor een partner. Over het algemeen wordt seksuele imprinting tijdens een veel langere periode beïnvloed dan filial imprinting. Contact met ouders en soortgenoten tot aan volwassen leeftijd hebben invloed op de voorkeur voor een seksuele partner. Zowel filial als seksuele imprinting zijn omkeerbaar. Naast de blootstelling aan de imprinting stimulus speelt ook predispositie voor soortgenoten een rol bij de sociale voorkeur die ontwikkeld wordt.

Wat zijn de belangrijkste(praktische)aspecten bij het scheiden van kuikens van de oudervogel(s)?

- Voor de ontwikkeling van ‘normaal natuurlijk gedrag’ is het van belang, dat een papegaai voldoende lang samenblijft met de oudervogel en nestgenoten of met de andere leden van de groep waarin het werd geboren.
- Aangezien de tijd dat de jongen in het nest verblijven bij papegaaien verschilt van soort tot soort, kan dit ook van invloed zijn op de leeftijd van het kuiken waarop het kuiken van de ouders wordt gescheiden om een stabiele plek in de nieuwe sociale groep (gezin en andere huisdieren) te kunnen vinden.
- Wat doe je als de oudervogels niet in staat blijken te zijn om het jong groot te brengen?
- Wat doe je bij sterk bedreigde soorten, waar men geen risico kan/wil lopen dat het mis gaat bij de oudervogels tijdens bij het uitbroeden van de eieren en grootbrengen van de jongen?
- Economische belangen spelen hierbij ook vaak een rol.

Wat is de meest ideale situatie?

- Natuurbroed: Het uitbroeden van de eieren en het grootbrengen van de jongen door de oudervogels tot aan het moment van uitvliegen geniet veruit de voorkeur.
- Socialisatie van de vogel die is bestemd voor de huiskamer door co-ouderschap.

Co-ouderschap

- Co-ouderschap wil zeggen dat de hobbykweker van papegaaien een vertrouwensband heeft opgebouwd met de oudervogels en daardoor de oudervogels het de kweker toestaan om direct contact te hebben met het kuiken.
- De oudervogels, soortgenoten en de kweker spelen ieder een belangrijke rol bij het grootbrengen van de jonge vogel.
- Het resultaat van co-ouderschap is een evenwichtige, zelfverzekerde en goed gesocialiseerde jonge vogel die weet dat hij een vogel is en ook normaal kan omgaan met andere papegaaien en veranderingen.
- Voor een evenwichtige geestelijke ontwikkeling van de jonge vogel is het beter om in een zo laat mogelijk stadium (vlak voor of op het punt van uitvliegen) verder gesocialiseerd te worden als huiskamervogel.

Er zijn diverse wetenschappelijke onderzoeken gedaan op dit gebied.

- ‘The influence of the breeding method on the behaviour of adult African grey parrots’ -Schmid, Doherr & Steiger 2005.
- ‘Isosexual pair housing improves the welfare of young Amazon parrots’ -Meehan, Garner & Mench 2002
- ‘Taming Parent-reared Orange-winged Amazone Parrots by Neonatal Handling’ - Aengus & Millam 1999
- ‘The effect of early environment on neophobia in orange-winged Amazon parrots’ - Fox & Millam 2004
- ‘Socialization in spectacled parrotlets: how juveniles compensate for the lack of siblings’ - Wanker 1999
- ‘Hand-rearing: Behavioral Impacts and Implications for Captive Parrot Welfare’ - Rebecca Fox
- ‘Handler Attitude and Chick Development’ - Brenda Cramton

Belangrijkste conclusies van deze wetenschappelijke onderzoeken

- 1. De kweekmethode heeft een duidelijke invloed op het gedrag van grijze roodstaarten. Met de hand opgevoede papegaaien neigen meer problematisch gedrag te vertonen dan door de ouders grootgebrachte vogels. Niettemin hebben sommige methoden van handopfok minder consequenties op het volwassen gedrag van de vogel, zoals het voeren met de lepel, een lang verblijf in het nest met de ouders en minder sociaal contact met mensen gedurende handopfok.
- 2. Huisvesting met soortgenoten kan stereotype gedrag voorkomen en heeft geen negatieve invloed op de relatie van de papegaaien met mensen. Huisvesting met soortgenoten heeft ook een zeer positief effect op de kwaliteit van leven en het welzijn van de jonge papegaaien in gevangenschap.

Vervolg Belangrijkste conclusies van deze wetenschappelijke onderzoeken

- 3. Kuikens die door de ouders worden grootgebracht, maar die gedurende de opfok vanaf een bepaalde tijd regelmatig worden gehanteerd, zijn tam op het moment van uitvliegen.
- 4. Ervaringen op jonge leeftijd hebben een groot effect op de ontwikkeling van neofobie en zou gerelateerd kunnen zijn aan het niveau van nieuwigheden waarmee de kuikens op jonge leeftijd ervaring opdoen.
- 5. Juvenielen compenseren het gebrek aan verticale relaties met hun ouders door het versterken van de horizontale relaties met hun siblings.
- 6. Kuikens die van de ouders worden gescheiden, groeien minder snel. Handopfok beïnvloedt de seksuele imprinting en deze vogels verkiezen sociaal contact met mensen boven contact met soortgenoten.
- 7. Aanpassing aan gevangenschap wordt beïnvloed door de kwaliteit en wijze van grootbrengen van de jonge vogels.

Wat zijn de factoren waar je rekening mee moet houden?

- De tijd dat jongen in het nest blijven varieert van soort tot soort.
- Dit bemoeilijkt het vaststellen van minimumleeftijden voor het scheiden van papegaaienkuikens door de wetgever.
- Wetgeving op dit gebied moet internationaal of in ieder geval in Europees verband worden bepaald wil dit zinvol zijn.
- Er is onvoldoende gericht wetenschappelijk onderzoek gedaan op dit gebied bij papegaaien.
- Economische factoren spelen een belangrijke rol.
- Wat zijn de consequenties als er een algeheel verbod op handopfok komt? Denk hierbij met name aan soorten die in de vrije natuur met uitsterven worden bedreigd.
- De rol van kweekprogramma's zoals EEP ('European Endangered species Program').

Welke factoren kunnen het scheidingsproces verstoren?

- Bescherming van die soorten die met uitsterven worden bedreigd.
- Situaties waarbij de oudervogels niet in staat blijken te zijn om zelf voor de jongen te zorgen.
- Economische belangen van de commercie / kweker / handelaar.

Discussie punten en argumenten?